

5.4 Financat bashkiake dhe Burimi i mundshëm i financimit

5.4.1 Financat bashkiake

Burimi kryesor i financimit të Buxhetit Lokal rrjedh nga të ardhurat ndërqeveritare dhe të ardhurat e veta. Janë pikërisht këto të ardhura dhe volumi i tyre që përcaktojnë performancën financiare të bashkisë.

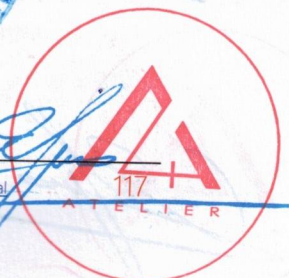
Të ardhurat ndërqeveritare

Të ardhurat ndërqeveritare, mund të ndahen në disa nënzëra:

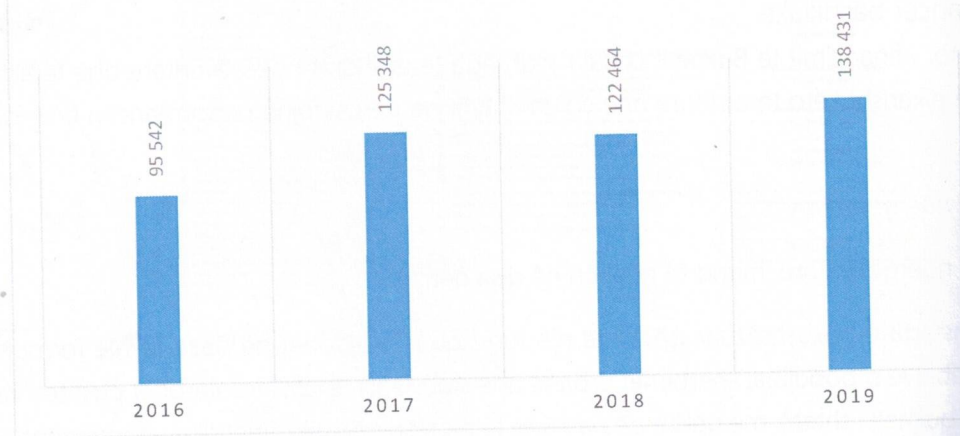
- Transferta e pakushtëzuar që është një fond që përcaktohet në bazë të një formule dhe variableve si popullsia, shërbimet urbane dhe sipërfaqja, e cila i transferohet pushteti vendor nga buxheti i shtetit, me qëllim që bashkitë të plotësojnë funksionet dhe veprimtarinë e tyre.
- Transfertat Specifike, janë transfertat që i transferohen bashkive për të plotësuar disa funksione specifike si:
 - Konviktet e arsimit parauniversitar
 - Qëndrat e Shërbimeve Sociale
 - Shërbimi i mbrojtjes nga zjarri dhe shpëtimi (PMNZSH)
 - Personeli mësimor dhe jomësimor në arsimin parashkollor dhe personeli jomësimor në arsimin parauniversitar
 - Rrugët rurale
 - Administrimi i pyjeve
 - Ujitja dhe Kullimi

Janë pikërisht transfertat e pakushtëzuara dhe transfertat specifike të cilat zënë peshën kryesore të të ardhurave të bashkisë.

Për vitin 2018, bashkia Patos ka përfituar nga një transfertë e pakushtëzuar prej 138.4 milion lekë, e cila ka njohur një trend në rritje gjatë viteve të fundit, për shkak të ndryshimeve ligjore dhe rritjes së kontributit të pushteti qendror ndaj atij lokal.

TRANSFERTA E PAKUSHTËZUAR PATOS

Grafiku 10 Transfertat e pakushtëzuar Patos

Burimi : Ministria e Financave, përpunoi Atelier 4.

Krahas transfertës së pakushtëzuar që renditet si burimi kryesor i të ardhurave, transfertat renditen si burimi i dytë për nga rëndësia. Transfertat specifike që financojnë disa nga funksionet bashkisë, kanë njohur vitet e fundit një tendencë në rritje (gati 45% në 3 vitet e fundit), për vlerën totale prej 80.4 milion lekë në 2018.

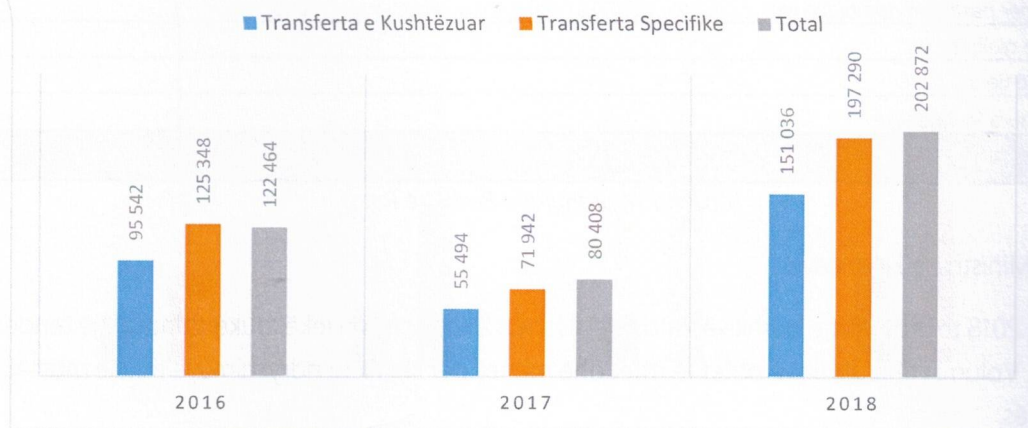
	Transfertat specifike Bashkia Patos	
	2016	2017
Konviktet e arsimit parauniversitar	0	0
Arsimi parashkollor	39 210	45 260
Arsimi parauniversitar	2 978	2 786
Mbrojtja nga zjarri	8 764	12 730
Mbrojtja sociale	0	0
Administrimi i pyjeve	0	0
Rrugët	1 728	1 763
Ujitja dhe Kullimi	2 814	9 403
Fond për Investime	0	
Total	55 494	71 942

Tabela 5 Transfertat specifike, Bashkia Patos

Burimi : Ministria e Financave, përpunoi Atelier 4

Në vija të përgjithshme, transfertat e kushtëzuara dhe transfertat specifike kanë njohur konsiderueshme gjatë viteve të fundit, duke kaluar nga 122.5 milion lekë në 2016 në 203.5 milion lekë në 2018, duke shënuar një rritje prej gati 66%.

BASHKIA PATOS

Grafiku 11 Transfertat e pakushtëzuara dhe specifike nga viti 2016-2018

Burimi : Ministria e Financave, përpunoi Atelier 4.

Të ardhurat e vetë Bashkisë.

Krahas të ardhurave ndërqeveritare, të ardhura të tjera të rëndësishme janë dhe të ardhurat e vetë bashkisë që përbëhen nga të ardhura tatimore dhe jotatimore.

Të ardhurat tatimore rezultojnë kryesisht nga të taksat lokale si: taksa e ndikimit në infrastrukturë, taksa e pastrimit, taksa e pronës, tatimi ndaj biznesit, banesës, taksat e zënies së hapsirave publike, taksa e fjetjes në hotel etj.

Ndërsa të ardhurat jo tatimore rrjedhin nga tarifat dhe kontributet financiare të ndryshme në perfitim të bashkisë.

Per 2017, bashkia Patos ka realizuar 110,277 mijë lekë të ardhura, të cilat zënë vetëm 0.65 % të të ardhurave të mbledhura nga bashkitë, duke e renditur bashkinë Patos në vendin e 23-të, të renditjes së bashkive sipas realizimit të të ardhurave. Tek të ardhurat, 83,515 mijë lekë, ose 75.73 % janë të ardhura tatimore të grumbulluara nga bashkia Patos, ndërsa pjesa tjetër e të ardhurave rrjedhin nga tarifat dhe donacionet.

Lloji i Taksës	Të ardhurat (mijë lekë)
Tatimi mbi biznesin e vogël	2,027
Tatimi mbi tokën	9,153
Tatimi mbi ndërtesën	14,310
Taksa e fjetjes në hotel	0
Taksa e ndikimit në infrastrukturë e legalizimeve dhe e ndërtimeve të reja	21,115
Taksa e transaksioneve imobiliare	0
Taksa e rregjistrimit të automjeteve	0

Taksa për zënie e hapësirave publike	
Taksa e tabelës	
Tarifë për pastrimin dhe higjienën	
Taksa e gjelbërt	
Taksa të tjera	
Të ardhura jo Tatimore	
TOTALI	

Tabela 6 Të ardhurat e Bashkisë Patos

Burimi: Ministria e Financave

Për vitin 2018 të ardhurat e bashkisë Patos vlerësohen 212.52 milion lekë, duke shfaqur një tendencë në rritje. Volumi i të ardhurave pritet të rritet dhe me tej, për shkak të ndryshimeve fiskale me të ardhurat e banesës.

	2015	2016	2017	2018
Të ardhurat e veta	103 664 820	110 276 820	98 161 520	212 521 400

Burimi: Ministria e Financave

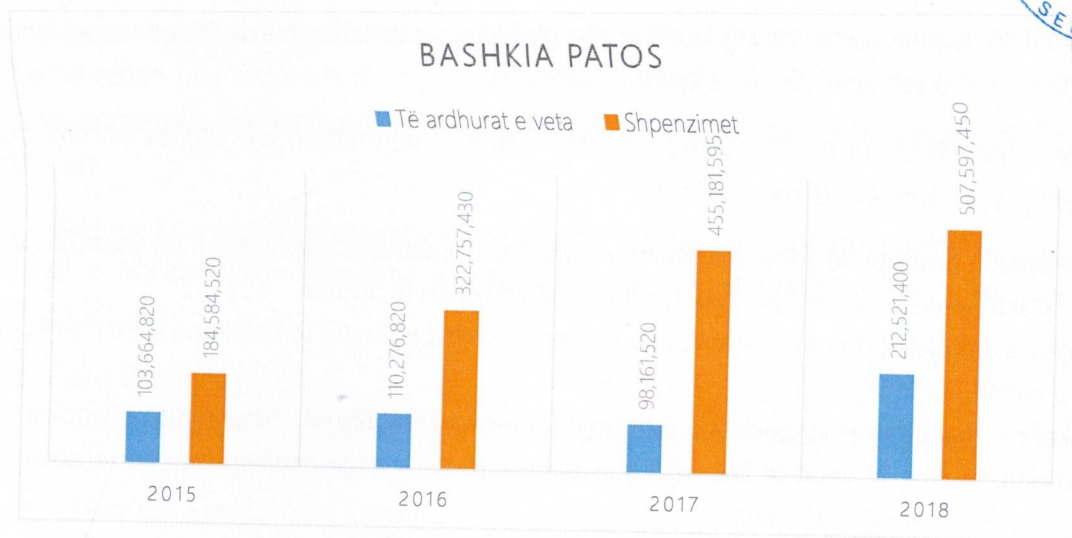
Papralelisht me rritjen e të ardhurave të bashkisë vërehet sa ka dhe një rritje të shpenzimeve bashkiake, duke arritur vlerën prej 444.8 milion lekë në 2018.

	2015	2016	2017	2018
Shpenzimet	184 584 520	322 757 430	455 181 595	507 597 450

Burimi: Ministria e Financave

Shpenzimet bashkiake që rrjedhin nga shpenzimet për personel, shpenzimet, korrigjimet, shpenzimet për investime, janë dyfishuar gjatë katër viteve të fundit. Kjo kryesisht për shkak të shpenzimeve për investim.

Për sa i përket autonomisë financiare të bashkisë mund të themi se ende shpenzimet e bashkisë tejkalojnë ndjeshëm të ardhurat e vetë bashkisë.

Grafiku 12 Të ardhurat dhe shpenzimet e bashkisë Patos nga viti 2015-2018

Burimi: Ministria e Financave

Si përfundim, mund të konfirmojmë se në përgjithësi Bashkia Patos, ka një performancë kryesisht pozitive nga pikëpamja financiare, duke shfaqur tendenca pozitive në ta ardhura.

Cilësia e kapitalit

Duke marrë në konsideratë aktivitetin ekonomik të zonës, si dhe orientimet dhe zhvillimet që derivojnë nga PPV, cilësia e kapitalit është e mirë dhe e qëndrueshme pasi do mbështetet në burime njerëzore të kualifikuara dhe cilësore.

Buxheti i nevojshëm për realizimin e planit të veprimeve

Shifra totale e projektit, prej 4985.63 milion lekë e tejkalon mundësinë financiare të bashkisë Patos në periudhë afatshkurtër. Duke qenë se financat janë të kufizuara, projektet do të zbatohen sipas fazave dhe prioritetit, ndikimin financiar, social e ndikimit që kanë në mirëqënien e komunitetit. Për integrimin e projekteve në investimet e bashkisë, në buxhetimin afat shkurtër dhe mesëm, këto projekte do të shërbejnë "bankë" nga e cila bazuar në kriteret e mësipërme dhe fazat e zbatimit do të bëjë integrimin në PBA-të periodike.

5.4.2 Burimi i mundshëm i financimit

Nisur nga këndvështrimi i procesit të planifikimit strategjik, mekanizmi i zbatimit të Planit të Përgjithshëm Vendor konsiston në radhë të parë në identifikimin e projekteve të investimeve publike, si mishërim i politikave publike të synuara në planin e zhvillimit të territorit. Çdo projekt është në zbatim të një objektivi strategjik që synon arritjen e një situate të caktuar të zhvillimit të territorit në afatin e mesëm (i cili në terma kohor shkon nga 2-3 vjet), si fazë e ndërmjetme për arritjen e synimeve afatgjatë të PPV-së në një periudhë pesëmbëdhjetëvjeçare. Projektet janë grupuar në funksion të tre drejtimeve të zhvillimit, të cilat kanë të bëjnë shkurtimisht me zhvillimin

ekonomik të qëndrueshëm, me strukturimin dhe gjallërimin e vendbanimeve, shoqëruar së fundmi me aspekte të ndryshme të zhvillimit kulturor dhe social.

Projektet e përzgjedhura pas diskutimit me komunitetin iu nënshtruan një procesi kostimi dhe përzgjedhje sipas kriterëve të mëposhtme:

- **Efektiviteti i projektit** në lidhje me synimin strategjik, domethënë shkalla e lidhjes shkak/pasojë midis aktiviteteteve të projektit dhe synimeve që kërkohen të arrihen.
- **Efiçenca e projektit** domethënë shkalla e arritjes së synimit për njësi të kostos në vlerë monetare të projektit.
- **Shkalla e maturimit** të projektit që është një funksion i identifikimit të burimit të financimit të projektit: burime të vetat të bashkisë apo burime të tjera ku përfshihen burime të qeverisë qendrore, donatorëve apo financime private.

Të marra në tërësinë e vet këto tre kritere janë përdorur për të kaluar projektet e shpenzimeve kapitale nga procesi i kostimit në procesin e buxhetimit. Në këtë të fundit paraprakisht është llogaritur korniza fiskale, si një funksion i parashikimeve makroekonomike (domethënë faktorët e rritjes ekonomike të identifikuar në seksionet e mëparshme). Korniza fiskale ka shërbyer si pikënisje e identifikimi të taveve buxhetore për Roskovecin, në terma të shpenzimeve kapitale dhe aktuale në afat të mesëm, i cili është dhe halka lidhëse e planit të investimeve prioritare me Planin e Buxhetimit Afatmesëm (PBA).

Në rastin e këtij plani fazat e zbatimit janë nadržë në 4 faza, për të lehtësuar integrimin e projekteve në procesin e buxhetimit. Supozimet e mëposhtme janë konsideruar thelbësore në lidhjen e Planit të Investimeve Prioritare me PBA-në:

- **PBA nuk konsiston vetëm në shpenzimet kapitale, por edhe korrente të absorbimit të strategjisë.** Kjo do të thotë që shkalla e zbatimit të PBA-së do të varet nga aftësia e njësisë shpenzuese për të përballuar me shpenzime korrente të natyrës së përgjithshme procesin e zbatimit të projekteve të shpenzimeve kapitale brenda taveve buxhetore. E thënë me fjalë të tjera kjo do të varet nga aftësia e përballimit të programit të manaxhimit dhe administrimit (Programi 01110) për të zbatuar të gjitha programet e tjera buxhetore brenda taveve buxhetore.
- Përmirësimi i kapaciteteve institucionale nëpërmjet rekrutimit të personelit shtesë (domethënë metoda ekstensive) dhe përmirësimit të aftësive nëpërmjet trajnimeve mund dhe duhet të përmirësohet në mënyrë që i gjithë plani i investimeve prioritare të strategjisë të absorbohet. Niveli aktual i operimit duhet të përmirësohet jo më vonë se viti 2022 në mënyrë që ky plan të arrihet të zbatohet.
- Projektet e investimeve kapitale janë identifikuar me kodet përkatëse të nënfunksioneve të thesarit (si një shkurtim për programet buxhetore) duke specifikuar dhe burimin e financimit dhe hendequn përkatës.

Siç u shpjegua në fillim të këtij seksioni projektet prioritare janë programuar brenda një komize fiskale që rrjedh prej faktorëve të rritjes ekonomike të identifikuar në seksionet e mëparshme të analizës ekonomike dhe është në përputhje me kuadrin e ri makrofiskal të publikuar nga Ministria e Financave.

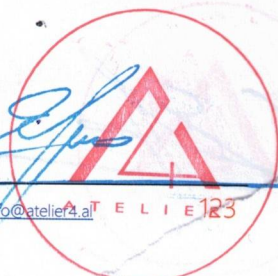
Në aspektin e burimeve të ardhurat e konsideruara në këtë plan i korrespondojnë paketës fiskale në fuqi, e cila specifikon kategoritë e mëposhtme të burimeve tatimore dhe jotatimore të ardhurave :

Të Ardhura Tatimore

- Taksa mbi kalimin e së drejtës së pronësisë për pasuritë e paluajtshme;
- Taksa e regjistrimit të përvitshëm të mjeteve të përdorura;
- Të ardhura nga sistemi i taksave vendore;
- Taksa mbi pasurinë e paluajtshme;
- Taksa mbi ndërtesën;
- Taksa mbi tokën bujqësore;
- Taksa mbi truallin;
- Taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja;
- Tatimi i thjeshtuar mbi fitimin për biznesin e vogël;
- Taksa e tabelës;
- Taksa e fjetjes në hotel;
- Taksa të përkohshme.

Të Ardhura Jotatimore

- Të ardhura nga Tarifat Vendore;
- Tarifa e pastrimit dhe largimit të mbeturinave;
- Tarifa e ndriçimit rrugor;
- Tarifa e gjelbërimit;
- Tarifa për zënie hapësirë publike;
- Tarifa e shërbimit veterinar;
- Tarifa për liçenca dhe certifikata të transportit rrugor;
- Tarifa parkimi;
- Tarifa të tjera vendore;
- Të ardhura të tjera jotatimore;
- Të ardhurat nga qera ndërtesë;
- Të ardhura nga qera troje;
- Të ardhura nga qera toke bujqësore;
- Të ardhura nga gjokat në nivel vendor;
- Të ardhura nga likuidimi i mjeteve kryesore.

Është menduar që periudha e PBA të shërbejë dhe si periudhë e ndërmjetme për rritjen e kapaciteteve për të mundësuar rritjen e kontributeve të tjera të burimeve të financimit në periudhat ndjekëse të PBA-së (për shembull burimet nga Qeveria Qendrore, Donatorë apo Financime Private, të cilat në periudhën aktuale të konfirmuara janë minimale).

Rritja e kontributit të burimeve të tjera është vendimtare, jo vetëm për të përballuar hendekun ekzistues, por sidomos për të rritur peshën e absorbimit të projekteve.

5.5 Ndryshime të nevojshme institucionale dhe ligjore

Projektet e parashikuar nuk kanë nevojë të drejtëpërdrejtë për ndryshime institucionale dhe ligjore pasi janë konform funksioneve të veta të bashkisë apo agjencive kombëtare dhe programeve e politikave në rang kombëtar e rajonal.

Në takimin paraprak të organizuar, pranë Bashkisë Patos, kompania konsulente në bashkëpunim me stafin e bashkisë diskutuan për bashkëpunimin e ekspertëve të kompanisë me stafin e bashkisë si në përcaktimin e prioriteteve ashtu dhe evidentimin e nevojave të tyre gjatë zbatimit të PPV-së. Nga njohja paraprake e organigramës u vu re një mangësi numerike në staf. Bashkia në fushën e planifikimit dhe zhvillimit urban ka të angazhuara 2 drejtori: Drejtorja e Planifikimit Urban dhe Kontrollit të Zhvillimit dhe Drejtorja e Hartimit dhe Aplikimit të Projekteve. Në drejtorinë e Planifikimit Urban dhe Kontrollit të Zhvillimit ka specialitë që kanë njohuri të programeve GIS, faktor ky pozitiv si gjatë procesit të punës në hartimin e PPV-së ashtu dhe në zbatimin e planit. Bashkia harton vetë projektet e infrastrukturës sociale dhe inxhinierike. Ky proces do të vlerësohet në detaj në fazat e mëtejshme për të kuptuar se si do të përballlet puna në rritje pas miratimit të PPV-së. Faktor për vlerësimin e proceseve janë dhe formularët e vetëvlerësimit shpërndarë gjatë takimit paraprak.

Gjendja aktuale e strukturës së bashkisë ballafaqohet me numrin e lartë të projekteve të nevojshme për t'u realizuar është indikator i nevojës që këto projekte të tenderohen dhe bashkia të luajë një rol monitorues e kontrollues të proceseve. Ky aspekt do të trajtohet me detaje në relacionin "Raporti për kapacitetet institucionale" pjesë e fazës së tretë të dorëzimit.

